

Meer recycling AEC-bodemas kans voor circulaire economie

De leden van de Vereniging Afvalbedrijven streven naar meer recycling van AEC-bodemas en willen hiervoor de kwaliteit van het materiaal verder verbeteren. Ze roepen de overheid op hier samen de schouders onder te zetten en te werken aan het uit de weg nemen van knelpunten en belemmeringen waartegen de sector aanloopt bij de afzet van producten uit bodemas. Om met AEC-bodemas verdere circulaire stappen te kunnen zetten, heeft de sector een concreet handelingskader en -perspectief nodig. Samenwerking met de overheid is daarbij onontbeerlijk.

Van 'grijs' verleden naar groen heden

In 2012 ondertekenden de sector en rijksoverheid de Green Deal AEC-bodemas. De sector is de afspraken van de Green Deal nagekomen. De markt voor bodemassen heeft zich ontwikkeld van zogeheten IBC-toepassingen (Isoleren, Beheren, Controleren) naar bijna 100% vrij toepasbare secundaire materialen.

Met innovatieve technieken werkt de sector AEC-bodemas op tot:

- korrelvormige bouwstoffen die vrij toepasbaar zijn en geschikt voor infrastructurele werken;
- toeslagmaterialen voor beton(waren)producten;
- grondstoffen voor toepassing in immobilisaten, zijnde een vormgegeven bouwstof.

Uitdagingen voor circulaire toekomst AEC-bodemas

De sector wil de kwaliteit van AEC-bodemas verder optimaliseren om meer circulariteit te realiseren. De opwerking van AEC-bodemas kent momenteel drie grote uitdagingen, waarin zowel sector als overheid een verantwoordelijkheid hebben. Het gaat om:

- samenstelling en kwaliteit van AEC-bodemas;
- capaciteit voor residustromen;
- afzet van secundaire producten.

De veranderende samenstelling van reststromen die AEC's verwerken, leidt tot een veranderende kwaliteit en samenstelling van AEC-bodemas en tot risico's op (mogelijk ook nieuwe) 'zeer zorgwekkende stoffen' (ZZS) in de AEC-bodemas. Deze veranderingen worden niet breed gemonitord maar vergen wel aanpassingen aan en investeringen in de opwerkingstechnieken.

Om bodemassen op te werken tot secundaire grondstoffen gebruiken bedrijven meerdere technieken. Reiniging van de bodemassen geeft een residustroom die moet worden gestort omdat er geen andere verwerkingsmethode voor bestaat. Het huidige moratorium in de stortmarkt levert echter capaciteitsproblemen voor de verwerking van deze residustromen, wat resulteert in onzekerheid over de afzet en eventuele kostenstijgingen. Bovenop de stortkosten is de afvalstoffenbelasting verschuldigd. Dit tezamen maakt reiniging van bodemassen kostbaar en daarmee niet aantrekkelijk.

Knelpunten binnen huidige afzet

Naast de hiervoor genoemde grote uitdagingen lopen bodemasopwerkers aan tegen diverse knelpunten en uitdagingen die resulteren in stagnatie binnen de afzetmarkten voor infra-, beton- en fundatieproducten. Dit heeft een negatieve invloed op de continuïteit van de gehele afval- en recyclingketen in Nederland. Het gaat om de volgende knelpunten:

- Aanvragen voor rechtsoordelen voor de 'einde-afvalstatus' stagneren of worden niet meer in behandeling genomen. Dit is aanleiding voor sommige klanten om te stoppen met de inzet van producten uit AEC-bodemas. Voor de afzet van minerale producten is het belangrijk dat ze niet het predicaat 'afval' hebben.
- Door het ontbreken van een helder en werkbaar kader voor 'zeer zorgwekkende stoffen' (ZZS) is het voor de sector onduidelijk hoe ze om moet gaan met niet-genormeerde stoffen en de zorgplicht voor ZZS. De ontwikkelingen rondom ZZS schaden het vertrouwen in de afzet.
- De waarde die met de 'milieukostenindicator' aan grondstoffen wordt toegekend, de zogeheten MKI-waarde, wordt voornamelijk bepaald door effecten op CO₂-emissie (klimaatbescherming) en niet op grondstoffen-efficiëntie, een belangrijke doelstelling van de circulaire economie. De MKI-waarde resulteert in sommige gevallen tot de inzet van primaire grondstoffen, wat in onze visie niet de bedoeling kan zijn.
- Discussies over het 'tweede leven' na toepassing en over 'circulaire risico's' van producten uit bodemas doet de afzet geen goed. Rijkswaterstaat houdt de inzet als toeslagmateriaal in betonwaren zoals straatstenen tegen zolang geen duidelijkheid bestaat over circulaire risico's van het materiaal voor bruggen en viaducten.
- Er is een negatief beeld ontstaan over de minerale producten uit AEB-bodemas, mede omdat de voormalige staatsecretaris van IenW de toepassing ervan veelvuldig heeft gekwalificeerd als 'vervuiling'. Met het oog op de doelstellingen en afspraken uit de met de rijksoverheid ondertekende Green Deal heeft de sector zich altijd hierover verbaasd.
- Door de overheid wordt de inzet als toeslagmateriaal in beton betiteld als 'immobiliseren' met als doel nuttige toepassing. Volgens het beleid uit LAP3 is echter sprake van 'functioneel mengen' met als doel vervanging van primaire grondstoffen. Dit is een meer hoogwaardige methode.
- Het percentage gescheiden ingezamelde batterijen bedraagt momenteel zo'n 50%. Daarmee wordt voldaan aan de doelstelling van 45% maar het betekent ook dat er veel batterijen in het restafval zitten waar ze niet in thuis horen. Behalve risico's op het ontstaan van brand resulteert het in te veel batterijen in (ruwe) AEC-bodemas. Bij de opwerking worden batterijen grotendeels afgescheiden van de minerale producten en recent hebben de bodemasopwerkers deze afscheiding verder geoptimaliseerd, maar 100% kan die scheiding niet zijn. Voor batterijen in minerale producten bestaat geen generieke norm.
- Er bestaat geen actief inkoopbeleid door bijvoorbeeld de Rijksoverheid voor de inzet van minerale producten uit AEC-bodemas. Op grond van de afspraken uit de Green Deal was dat wel de verwachting van de sector.

Rol afvalenergiecentrales en bodemasopwerkers binnen circulaire economie

De Vereniging Afvalbedrijven (VA) vertegenwoordigt bedrijven uit de totale afval- en recyclingketen. De VA en haar leden werken samen met ketenpartners aan meer circulariteit. Ze boeken resultaat. De hoeveelheid reststromen neemt de afgelopen jaren steeds verder af.

Onze productie-, consumptie- en recyclingprocessen leveren echter afvalstromen op waarvan verdere scheiding, sortering en recycling niet mogelijk is. Meer en hoogwaardig sorteren en recycling van afval levert ook verontreinigde reststromen op. Verbranden met energierugwinning is voor deze stromen de meest wenselijke verwerkingsroute. De afvalenergiecentrales (AEC's) zijn onderdeel van de circulaire economie en leveren energie die wordt gebruikt door huishoudens en bedrijven.

Bij de verwerkingsprocessen in een AEC blijven asresten over. Die noemen we AEC-bodemas. Met innovatieve oplossingen zorgt de sector voor nuttige en waardevolle toepassingen van dit materiaal. Zo worden de metalen eruit teruggewonnen en hergebruikt en worden de mineralen geschikt gemaakt om zand en grind te vervangen bij bouwwerkzaamheden. Op die manier levert de sector een bijdrage aan de circulaire economie.

Nieuwe Green Deal nodig voor meer circulariteit

De Green Deal uit 2012 heeft geresulteerd in een betere kwaliteit en meer producten uit AEC-bodemas. Voor deze producten moeten nu nieuwe afzetmarkten worden gevonden. Om dit gezamenlijk tot een succes te maken en de circulaire economie een verdere impuls te geven, zijn in de visie van de sector aanvullende afspraken nodig. Wij zetten in op een 'Green Deal 2.0' waarin sector en overheid zich committeren de kansen te benutten die AEC-bodemas de circulaire economie biedt. Wij maken graag hernieuwde afspraken volgens de volgende vijf hoofdlijnen:

- 1 De sector en overheden komen gezamenlijk tot een route waarbij voornoemde knelpunten en uitdagingen worden omgebogen tot een kans voor gekwalificeerde secundaire producten uit AEC-bodemas;
- 2 De sector verbetert binnen de keten de samenwerking voor een optimale duurzame kwaliteit van zowel de 'ruwe bodemas' als de eindproducten voor de circulaire economie;
- 3 Bodemasopwerkers produceren (gecertificeerde) minerale producten volgens (BRL-)normen en (BBK- en CUR-)eisen. Samen met de rijksoverheid wordt gekeken naar deze normen en eisen en de samenhang met het bestendigen van onderzoek naar het 'tweede leven' en het borgen van circulariteit. Waar nodig worden normen en eisen aangepast onder verwijzing naar de gesignaleerde uitdagingen en knelpunten alsmede naar eerder gemaakte afspraken;
- 4 Voor de toepassing en aankoop van alle secundaire mineralen uit AEC-bodemas, stimuleert de overheid de private marktpartijen actief en stelt concrete doelen voor de toepassing in eigen publieke werken;
- 5 De sector zet een systeem op voor een sluitende en centrale registratie over de afzet van de minerale producten uit AEC-bodemas naar bijvoorbeeld de infra-, beton- en fundatiemarkt.

Bijlage: schematische weergave van de keten

